

Rangkaian Guru-Guru Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani Dalam Membentuk Keperibadian Seorang Tokoh Usul Fiqh

The Network Teachers of Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani In Personal Formation of A Scholar Islamic Jurisprudent

MOHD HANAFI MOHD RAZALI, Universiti Kebangsaan Malaysia
MUHAMMAD ADIB SAMSUDIN, Universiti Kebangsaan Malaysia

Received: January 15, 2020   Accepted: April 14, 2020   Online Published: June 15, 2020

URL: <http://www.ukm.my/jcil>

ABSTRAK

Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani merupakan salah seorang tokoh ilmuan Nusantara yang begitu disegani dunia Islam pada abad ke-20. Ini disebabkan kerana nama beliau begitu sinonim dan terkenal sebagai ahli hadith dan sanad di seluruh dunia. Akan tetapi perkara ini tidak menafikan bahawa beliau mempunyai penguasaan ilmu yang luas dalam setiap disiplin ilmu. Antara ilmu yang beliau kuasai ialah ilmu usul fiqh. Sehubungan itu, artikel ini akan mengkaji mengenai rangkaian guru-guru beliau yang telah membentuk kredibiliti dan ketokohan beliau dalam bidang usul fiqh sehingga layak bergelar seorang al-Usuli. Kajian ini adalah sebuah kajian kualitatif yang dilakukan melalui pengumpulan data keperpustakaan dan dianalisis menggunakan pendekatan induktif dan historikal. Hasil kajian mendapati bahawa Shaykh Yasin al-Fadani benar-benar merupakan seorang ahli usul yang terkemuka. Perkara ini dapat dilihat dengan jelas melalui sejarah pembelajaran beliau daripada guru-gurunya dan hasil karya penulisan yang ditinggalkan dalam ilmu usul fiqh. Sehubungan dengan itu, kajian ini akan memberi suatu dimensi baru terhadap kajian keilmuan Shaykh Yasin al-Fadani dan tidak mengkhususkan beliau dalam sesuatu disiplin ilmu sahaja.

Kata kunci: ulama melayu; usul fiqh; guru; Yasin al-Fadani; kitab

ABSTRAK

Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani is one of the respected scientific figures in archipelago of the Islamic world in the 20th century. This is because his name is so prominent and well known as a scholar of hadith and sanad globally. However, this does not deny the fact that he has extensive knowledge in every discipline of science. Among the knowledge mastered by him is the science of Islamic jurisprudence. Thus, this article will study the networking of his teachers who have shaped up his credibility and leadership character in the field of Islamic jurisprudence, to qualify as an al-Usuli. This is a qualitative study, conducted through the collection of library research data and then analyzed using inductive and historical approaches. The results show that Shaykh Yasin al-Fadani is indeed a leading scholar of Islamic jurisprudence. This can be seen clearly through the history of his learning process, from his teachers and his work of writing left in the science of Islamic jurisprudence. Accordingly, this study will provide a new dimension to the study of the science of Shaykh Yasin al-Fadani's and not limit him in any knowledge of discipline.

Keywords: malay scholars; usul fiqh; teachers; Yasin al-Fadani; the book

PENGENALAN

Meneliti dan mengambil iktibar daripada sejarah hidup dan keperibadian seorang ulama merupakan suatu usaha yang penting bagi melahirkan modal insan yang bergelar warisan para anbiya' pada masa hadapan. Usaha ini dilakukan adalah untuk merelisasikan sabdaan Nabi SAW yang bermaksud "ulama itu merupakan pewaris nabi-nabi" (Abu Dawud 1998). Dengan adanya usaha meneliti dan mengkaji sejarah hidup para ulama, ia akan dapat memberi suatu gambaran jelas dan garis panduan dalam menjayakan matlamat ini. Antara langkah yang

telah diambil bagi melahirkan pewaris kepada legasi kegemilangan para ulama adalah melalui kajian terhadap polar pembelajaran secara tradisional, bertalaqqi dan berguru dengan para ulama.

Tradisi pengajian bertalaqqi dan berguru dengan para ulama merupakan metode pengajian yang telah lama diguna pakai oleh ulama silam. Hal ini adalah bagi memastikan kesinambungan ilmu sentiasa berterusan dan diwarisi daripada satu generasi ke generasi yang lain. Tradisi ini juga telah dijalankan berkurun lamanya, bermula sejak daripada zaman para sahabat *radiallahu 'an hum* lagi sehinggalah ke zaman mutakhir ini. Para sahabat telah mengambil

ilmu daripada Baginda Nabi SAW dengan bertalaqqi secara langsung ataupun tidak langsung (Muhammad °Awwamah 2013). Melalui sistem pengajian sebegini, ia telah terbukti mampu untuk melahirkan kader-kader ulama yang terkemuka secara berterusan.

Bahkan sistem pengajian sebegini juga merupakan tapak asas dalam membentuk pemikiran ulama melalui rangkaian-rangkaian guru yang berpengaruh. Antara ulama terkenal yang lahir daripada tradisi pengajian bertalaqqi ini ialah al-°Allamah al-Usuli Shaykh Muhammad Yasin bin °Isa al-Fadani *rahimahullah*.

Shaykh Yasin al-Fadani adalah salah seorang ulama Nusantara dan ulama Mekah yang masyhur dan terkenal dengan kehebatan beliau dalam menguasai pelbagai variasi disiplin ilmu. Antara ilmu yang menjadi kepakaran beliau adalah ilmu usul fiqh. Kehebatan dan kepakaran beliau dalam bidang ini tidak boleh dinafikan lagi kerana, beliau telah berjaya menghasilkan sebanyak enam buah kitab yang membahas dan mensyarahkan ilmu berkaitan usul fiqh. Antara kitab-kitab usul fiqh beliau ialah *Bughyat al-Mushtaq Sharh al-Luma° Abi Ishaq, Ta°liqat °ala al-Luma° Abi Ishaq al-Shirazi, Tatmim al-Dukhul °ala Madkhal al-Usul ila °Ilm al-Usul, Tashnif al-Masami° bi Khatm Kitab Jam° al-Jawami°* dan lain-lain lagi.

Setiap satu kitab karangan beliau yang disebutkan ini mempunyai peranan dan kepentingannya yang sendiri dalam lapangan ilmu. Sebagai contoh kitab *Ta°liqat °ala al-Luma° Abi Ishaq al-Shirazi* ini adalah merupakan salah satu daripada syarah-syarah penting yang mensyarahkan matan *al-Luma°* karangan Imam al-Shirazi yang terdapat di pasaran. Menurut °Abd al-Qadir al-Khatib, kitab ini merupakan sebuah syarah ringkas yang merungkaikan lafaz-lafaz matan beserta dengan perbandingan terhadap pelbagai naskah cetakan yang terdahulu (Al-Shirazi 2013). Manakala kitab *Tatmim al-Dukhul °ala Madkhal al-Usul ila °Ilm al-Usul* pula adalah sebuah kitab yang mensyarahkan kitab *Madkhal al-Usul* karangan al-Sayyid Muhsin al-Musawa. Kitab *Madkhal al-Usul* ini disusun menggunakan kaedah soal jawab bagi memudahkan para penuntut ilmu peringkat permulaan untuk memahami isi kandungan ilmu usul fiqh.

Kepakaran beliau dalam bidang ilmu usul fiqh adalah hasil didikan daripada guru-guru beliau yang hebat dalam bidang usul fiqh. Guru-guru yang hebat dan mahir dalam sesuatu bidang merupakan salah satu faktor yang penting dalam membentuk modal insan yang bergelar seorang ulama. Seorang murid lazimnya akan mempunyai hubungan dengan gurunya secara umum. Daripada hubungan antara seorang guru dan murid ini, ia akan memberi impak positif dalam diri seorang murid terhadap ilmu yang dipelajarinya. Seterusnya hubungan ini akan mendorong murid bagi mencontohi segala perihal keadaan gurunya baik daripada akhlak, percakapan dan juga perbuatan (Muhammad °Awwamah 2013). Oleh kerana itu, kepakaran yang dalam bidang ilmu usul fiqh yang

dimilik oleh Shaykh Yasin al-Fadani sangat berkait rapat dengan rantaian guru-gurunya yang hebat.

Nama Shaykh Yasin al-Fadani sememangnya adalah satu nama yang telah begitu dikenali secara meluas kerana ketokohan dan merupakan seorang ikon ulama dalam lapangan ilmu hadith khususnya. Walaupun begitu, hal ini tidak menafikan bahawa beliau juga merupakan seorang yang pakar dalam ilmu-ilmu yang lain seperti ilmu usul fiqh, falak, tafsir dan juga bahasa Arab. Berdasarkan sumber literatur yang dijumpai berkaitan Shaykh Yasin al-Fadani, didapati bahawa penulisan mengenai latar belakang hidup dan juga biografi beliau telah banyak ditulis dan diterbitkan seperti hasil penulisan murid beliau iaitu Shaykh Mahmud Sa°id Mamduh dan juga Shaykh Yusuf Mir°ashli. Manakala kajian mengenai ketokohan dan keilmuan beliau pula adalah lebih tertumpu dalam bidang hadith dan juga tafsir seperti yang pernah ditulis oleh Khafidz Soroni dan juga Jannatul Husna. Namun ketokohan beliau dalam bidang usul fiqh sehingga layak untuk bergelar *al-Usuli* masih belum dikaji.

Adapun gelaran *al-Usuli* adalah suatu gelaran yang diberikan kepada ulama yang terkenal dalam bidang usul fiqh. Pengertian ini adalah jawapan ringkas yang diberikan oleh Dar al-Ifta° al-Masriyyah (2011). Meskipun begitu, pengertian ini dilihat masih kurang jelas terhadap perincian bagi melayakkan seseorang itu untuk digelar sebagai *al-Usuli*. Dalam *Jam° al-Jawami°*, Imam al-Subki (2011) menyifatkan *al-Usuli* ialah seorang yang arif terhadap ilmu usul fiqh serta mengetahui cara untuk mengaplikasikannya. Dan pengertian yang diberikan oleh Imam al-Subki ini telah dijelaskan oleh syarah-syarahnya seperti *Sharh al-Mahalli* (t.th.), *Hashiyah al-Bannani* (2006) dan *Hashiyah Zakariyya al-Ansari* (2007). Al-Shaykh al-Maraghi (1947) telah merangkumkan makna *al-Usuli* daripada syarah-syarah ini dalam kitab *al-Fath al-Mubin fi Tabaqat al-Usuliyyin* sebagai seorang yang alim terhadap *al-adillat al-ijmaliyyah* serta mengetahui cara untuk mengambil hukum daripada dalil-dalil tersebut. Gelaran *al-Usuli* telah diperincikan lagi oleh ulama mutakhir iaitu sebagai seorang yang mempunyai kepakaran dalam ilmu usul fiqh serta mengaplikasikan ilmu ini dengan cara pengajaran ataupun penulisan. Kepakaran ilmu usul fiqh seorang itu juga mestilah diperakui oleh ahli sejarah yang mahir dalam bidang ini (Baq 1993; al-Sariri 2002). Kesimpulan daripada pengertian-pengertian yang telah dinyatakan ini, *al-Usuli* ialah merupakan suatu gelaran yang diberikan kepada seseorang alim dalam ilmu usul fiqh serta terlibat secara langsung dalam ilmu ini sama ada mengaplikasikannya melalui pengajaran mahupun penulisan.

Justeru itu, penulisan ini akan membahaskan ketokohan Shaykh Yasin al-Fadani dalam bidang usul fiqh bagi melayakkan beliau bergelar *al-Usuli* dan juga rantaian guru-guru beliau yang telah membentuk kepakaran beliau dalam usul fiqh.

BIOGRAFI SHAYKH MUHAMMAD YASIN AL-FADANI

Nama penuh beliau ialah Muhammad Yasin bin Muhammad °Isa bin Udiq al-Fadani al-Indunisi al-Makki al-Shafi'i. Beliau terkenal dengan gelaran °Alam al-Din Abu Fayd. Beliau merupakan putera sulung daripada tujuh orang adik beradik kandung hasil daripada perkahwinan bapanya Shaykh Muhammad °Isa bin Udiq al-Fadani dengan ibunya Maymunah binti Abdullah al-Fadani (Jannatul Husna 2012). Beliau lebih dikenali dan masyhur dengan nama Shaykh Yasin al-Fadani berbanding gelaran al-Makki. Hal ini kerana gelaran al-Fadani adalah nisbah kepada susur galur keturunannya yang berasal daripada Padang dan kemudiannya berhijrah dan bermustautin di Mekah. Manakala al-Fadani itu merujuk kepada sebuah negeri atau kota yang terletak di bahagian Barat Pulau Sumatera, Indonesia.

Berdasarkan daripada maklumat yang diperolehi, semua pengkaji dan penulis biografi Shaykh Yasin al-Fadani bersepakat dalam menyatakan tempat kelahiran beliau adalah di sebuah kawasan ataupun kampung yang bernama al-Misfalah di Mekah al-Mukarramah (Mahlayan Muhammad Taha 2010). Akan tetapi, berlaku perselisihan dalam menentukan tahun kelahiran beliau. Mengikut satu pendapat, beliau telah dilahirkan pada 27 Sya'ban tahun 1337H bertepatan pada hari Selasa (Zakariyya Bila 2006; Sayyid °Alawi al-Maliki 1960). Adapun pada satu pendapat yang lebih masyhur menyatakan beliau telah dilahirkan pada tahun 1335H bersamaan dengan tahun 1914M. Pendapat ini adalah pendapat majoriti penulis dan pengkaji biografi hidup beliau.

Daripada perbezaan pendapat ini, pengkaji lebih cenderung untuk memilih pendapat yang kedua iaitu pada tahun 1335H. Ini kerana pendapat ini telah ditarjih dan dipilih oleh salah seorang murid Shaykh Yasin al-Fadani iaitu Shaykh Mahlayan al-Makki dalam penulisannya. Beliau menyatakan:

ولد الشيخ رحمه الله بمكة سنة 1335هـ على الصحيح

"Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani Rahimahullah telah dilahirkan di Mekah pada tahun 1335H mengikut pendapat yang sah" (Mahlayan Muhammad Taha 2010).

Ketika Shaykh Yasin al-Fadani baru berumur 8 tahun, beliau telah mendapat pendidikan awal daripada ayahnya sendiri iaitu Shaykh Muhammad °Isa al-Fadani dan bapa saudaranya Shaykh Mahmud al-Fadani (Mahmud Sa'id Mamduh 2013; Zakariyya Bila 2006). Dalam tempoh ini, beliau telah menghafaz al-Quran dan matan-matan asas ilmu Islam. Berdasarkan kenyataan beliau dalam kitab *Qurrat al-°Ayn*, beliau telah mempelajari al-Quran dan mengkhatamkannya dengan riwayat Imam Hafis serta mempelajari sebuah kitab tajwid dalam bahasa Indonesia (Mahmud Sa'id Mamduh 2013).

Kemudian beliau telah menyambung pelajarannya di Madrasah al-Sawlatiyyah dan memulakan pembelajaran formalnya pada tahun 1346H (Al-Turkistani 2013). Setelah hampir tujuh tahun

keberadaan beliau di madrasah yang mulia itu dengan rutin pembelajaran yang padat dan telah menempuh pelbagai cabaran, beliau telah berpindah ke madrasah Dar al-°Ulum al-Diniyyah yang pada ketika itu baru saja ditubuhkan pada tahun 1353H (°Abd Rahman Soleh 1973). Di madrasah itulah beliau telah menamatkan baki sesi pembelajaran beliau selama dua tahun setengah dan akhirnya beliau menamatkan pengajian peringkat tingginya dengan cemerlang pada tahun 1356H (Zakariyya Bila 2006). Selain daripada pendidikan formal yang beliau terima di madrasah, beliau juga turut menghadiri *halaqah-halaqah* pengajian ilmu di sekitar Mekah seperti di Masjid al-Haram dan pengajian-pengajian yang diadakan di rumah-rumah ulama Mekah pada ketika itu sehingga kehidupan seharian beliau sehati dengan ilmu pengetahuan.

Setelah menamatkan pengajian, Shaykh Yasin al-Fadani telah mula berkecimpung dalam karier sebagai seorang guru. Beliau telah dilantik menjadi salah seorang tenaga pengajar madrasah Dar al-°Ulum al-Diniyyah (Mahmud Sa'id Mamduh 2013). Selain itu, beliau juga aktif mengajar di *halaqah-halaqah* Masjid al-Haram dan juga di rumahnya sendiri. Disebabkan beliau mempunyai banyak *halaqah* dan tempat pengajian, maka tidak hairan sekiranya beliau mempunyai bilangan murid yang begitu ramai.

Murid-murid beliau bukan sahaja dalam kalangan penuntut ilmu dari wilayah Nusantara sahaja, bahkan ramai murid-murid beliau juga datang dari pelbagai bangsa atau negara, sama ada yang berbangsa Arab ataupun bukan Arab (*°ajam*). Oleh yang demikian, adalah sukar untuk menentukan jumlah murid-murid beliau secara khusus. Antara murid-murid beliau yang pernah belajar dan mengambil ijazah daripada beliau adalah Shaykh Muhammad Mukhtar al-Din al-Falimbani, Sayyid °Abdul Hamid al-Kaff, Shaykh Isma'°il Zayn al-Yamani, Shaykh °Abdullah Sa'id al-Lahji, Shaykh Dr Mahmud Sa'id Mamduh al-Shafi'i, Sayyid Muhammad °Alawi al-Maliki, Shaykh Nur al-Din al-Banjari, Shaykh Dr Yusuf al-Mir°ashli, Shaykh Muhammad Taqiy al-°Uthmani, Sayyid °Abd al-°Aziz al-Ghumari, Shaykh Dr °Ali Jum°ah, al-Habib °Umar bin Muhammad bin Salim al-Hadramawt, Shaykh Dr Yahya al-Ghawthani, Shaykh Muhammad °Ali al-Sabuni, TG Haji °Abdullah (Pondok Lubuk Tapah), TG Haji Hashim (Pondok Pasir Tumboh), Prof Dr Sayyid Agil Husain al-Munawwar, KH Syafi'i Hadzami, Dr Muslim Nasution, KH Maimun Zubair dan ramai lagi (Mohd Khafidz & Mohd Norzi Nasir 2010).

Selain rutin harian beliau yang sibuk dengan mengajar di madrasah dan *halaqah-halaqah* Masjid al-Haram, beliau masih mampu meluangkan sebahagian waktunya untuk menghasilkan karya penulisan. Menurut murid beliau Shaykh Mahmud Sa'id Mamduh, telah menjadi adat kebiasaan Shaykh Yasin al-Fadani, iaitu apabila beliau selesai mengajarkan sesebuah kitab, maka beliau akan mula menyusun sebuah karya bagi mensyarahkan kitab

yang telah beliau ajari (Mahmud Sa'id Mamduh 2013). Karya yang beliau hasilkan sebenarnya adalah hasil daripada pengajaran beliau yang diolah dan diterjemahkan semula dalam bentuk penulisan.

Karya-karya penulisan yang dihasilkan oleh beliau sering mendapat perhatian para penuntut ilmu dan ulama dunia seperti kitab *al-Fawa'id al-Janiyyah Hashiyah al-Mawahib al-Saniyyah Sharh al-Fara'id al-Bahiyah fi Nazm al-Qawa'id al-Fiqhiyyah*. Kitab ini telah disemak dan dipuji oleh sembilan orang para ulama yang terkenal pada waktu itu. Malah kitab ini juga telah mendapat perhatian khusus para penuntut ilmu sehingga kitab ini telah dicetak berulang kali.

Mengikuti senarai judul dan bilangan kitab karya Shaykh Yasin al-Fadani yang telah diselenggara dan dikeluarkan oleh salah seorang murid beliau iaitu Shaykh Mahmud Siraj al-Makki, jumlah keseluruhan karya Shaykh Yasin al-Fadani adalah sebanyak 121 buah. Jumlah ini adalah termasuk karya-karya beliau yang masih ada ataupun yang telah hilang, begitu juga dengan karya beliau yang telah dicetak ataupun yang masih dalam bentuk manuskrip asal (Al-Makki 2014).

Berikut adalah sebahagian daripada karya-karya beliau mengikut pecahan disiplin ilmu. Iaitu dalam ilmu usul tafsir kitab *Ta'liqat 'ala Fayd al-Khabir wa Khulasat al-Taqrir 'ala Nahj al-Taysir Sharh Manzumat al-Tafsir*. Antara karangan beliau dalam ilmu Hadith ialah *al-Durr al-Mandud Sharh Sunan Abi Dawud (20 jilid)*, *Fath al-'Alam Sharh Bulugh al-Maram (5 jilid)*, *al-'Ujalah fi al-Ahadith al-Musalsalah*, *al-Arba'un al-Buldaniyyah : Arba'un Hadithan 'an Arba'in Shaykhan min Arba'in Buldan* dan *al-Arba'un Hadithan min Arba'in Kitaban 'an Arba'in Shaykhan*. Adapun dalam ilmu fiqh Shafi'i beliau mengarang *Sharh 'ala Manzumat al-Zubad li Ibn Ruslan* dan *Ta'liqat 'ala al-Nafahat al-Hasaniyyah 'ala al-Tuhfat al-Saniyyah fi 'Ilm al-Fara'id*.

Dalam ilmu usul fiqh dan qawaid fiqhiyyah, beliau mempunyai pelbagai hasil karangan. Antaranya *Bughyat al-Mushtaq Sharh al-Luma' Abi Ishaq (2 jilid)*, *Tatmim al-Dukhul Ta'liqat 'ala Madkhal al-Usul ila 'Ilm al-Usul, Ida'ah al-Nur al-Lami' Sharh al-Kawkab al-Sati'*, *Tashnif al-Masami' bi Khatm Kitab Jam' al-Jawami'*, *Ta'liqat 'ala al-Luma' Abi Ishaq al-Shirazi*, *Hashiyah 'ala Kitab al-Talattuf Sharh al-Ta'arruf*, *al-Durr al-Nadid Hawashi 'ala Kitab al-Tamhid*, *Hashiyah 'ala al-Ashbah wa al-Naza'ir fi al-Furu' al-Fiqhiyyah*, *Hashiyah 'ala al-Qawa'id al-Kubra*, *al-Fawa'id al-Janiyyah Hashiyah al-Mawahib al-Saniyyah Sharh al-Fara'id al-Bahiyah fi Nazm al-Qawa'id al-Fiqhiyyah* dan *Tahzib al-Mawahib al-'Aliyyah Sharh al-Fara'id al-Bahiyah*.

Manakala dalam ilmu falak, beliau juga turut mempunyai banyak hasil karya. Antaranya *Jany al-Thimar Sharh Manzumat Manazil al-Qamar*, *al-Khamilah Sharh Mutawassit 'ala Thamarat al-Wasilah* dan *al-Mukhtasar al-Muhadhdhab fi Istikhraj al-Awqat wa al-Qiblah bi al-Rub' al-Mujayyab*, *al-Mawahib al-Jazilah Sharh Thamarat*

al-Wasilah fi al-Falak dan *Taqrib al-Maslak li Man Arada 'Ilm al-Falak*.

Dalam ilmu bahasa Arab, balaghah, mantik dan *wad'i* pula, antara kitab yang beliau hasilkan ialah *Ittihaf al-Khillan bi Tawdih Tuhfat al-Ikhwani fi 'Ilm al-Bayan*, *Husn al-Siyaghah Sharh Durus al-Balaghah*, *al-Risalah al-Bayaniyyah 'ala Tariqat al-Su'al wa al-Jawab fi 'Ilm al-Bayan*, *Risalah fi 'Ilm al-Mantiq* dan *Tashnif al-Sam' fi 'Ilm al-Wad'*.

Dalam ilmu sanad dan riwayat, beliau mempunyai pelbagai hasil karya penulisan. Antaranya *Matmah al-Wajdan fi Asanid al-Shaykh 'Umar Hamdan*, *al-'Iqd al-Farid min Jawahir al-Asanid* dan *al-Kawakib al-Darari fi Ijzat Mahmud Sa'id al-Qahiri*. Dalam ilmu tarikh dan tabaqat pelbagai kitab, antaranya *Tabaqat al-Shaf'iyyah al-Kubra* dan *Tabaqat 'ulama' al-Usul wa al-Qawa'id al-Fiqhiyyah*. Manakala dalam lain-lain cabang ilmu, beliau menulis kitab *Bulghat al-Mushtaq fi 'Ilm al-Ishtiqaq*, *Manhal al-Ifadah Hawashi 'ala Risalat al-Baith wa al-Munazarah* dan *al-Riyad al-Nadrah Sharh al-Nazm al-La'ali' al-Manthurah fi al-Maqulat al-'Asharah*.

Dengan melihat kepada karya-karya beliau yang banyak serta dalam pelbagai bidang, hal ini telah menarik minat dunia Islam untuk meneliti dan menyemak hasil karya penulisan beliau. Perkara ini telah membuahkan rasa kagum para sarjana Islam dunia terhadap keilmuan yang beliau miliki. Hal ini seterusnya telah membuatkan beliau mendapat pujian daripada ramai para ulama yang terkemuka pada ketika itu.

Antara ulama yang memuji dan menzahirkan rasa kagum mereka terhadap beliau ialah al-Shaykh Zakariyya 'Abdullah Bila. Beliau merupakan salah seorang sahabat beliau dan juga merupakan ulama hebat yang ada di Mekah pada ketika itu. Shaykh Zakariyya Bila pernah menyifatkan beliau sebagai seorang yang mahir dalam ilmu usul fiqh, pakar ilmu falak dan juga seorang ahli sastera. Beliau juga turut menyatakan bahawa Shaykh Yasin al-Fadani mempunyai keilmuan dan pengetahuan yang begitu mendalam dalam setiap ilmu yang dituliskannya (Zakariyya Bila 2006). Beliau pernah memuji kitab karangan Shaykh Yasin al-Fadani secara khusus dalam ilmu qawaid fiqhiyyah dengan berkata :

"Sewaktu saya mengajar qawaid al-fiqh di Sawlatiyyah, saya seringkali mendapat kesulitan yang memaksa saya menyelak satu demi satu helaian kitab-kitab yang besar bagi merungkai kesulitan tersebut. Namun setelah terbit kitab al-Fawa'id al-Janiyyah karangan Shaykh Yasin al-Fadani, segala kesukaran menjadi mudah, dan bebanan dalam mengajar menjadi ringan" (Sholah Sukarnawadi 2007).

Shaykh Isma'il 'Uthman Zayn al-Yamani juga pernah memuji kitab karangan gurunya yang bertajuk *al-Fawa'id al-Janiyyah*. Beliau menyatakan bahawa setiap ahli ilmu dan para ulama yang melihat dan membaca kitab ini, nescaya mereka akan terpegun dan mengakui kehebatan Shaykh Yasin al-Fadani

dalam penulisan yang dihasilkannya (Al-Fadani 1996).

Menurut Shaykh Mahmud Sa'id Mamduh dalam *al-Ittijahat al-Hadithiyyah*, Shaykh Yasin al-Fadani bukanlah hanya sekadar seorang *Musnid al-Asr* sahaja, akan tetapi beliau adalah seorang *alim* yang *mutafannin* (pakar dalam pelbagai cabang ilmu) sebelum mengakhiri umurnya dalam ilmu sanad (Mahmud Sa'id Mamduh 2017). Shaykh Mahmud Sa'id Mamduh turut menyatakan bahawa beliau pernah dimaklumkan oleh Shaykh 'Abd al-Shukur, iaitu seorang penjual kitab di Mekah tentang kehebatan Shaykh Yasin al-Fadani. Sesungguhnya Shaykh Yasin al-Fadani telah kehadapan dan menonjol dalam mengajar kitab-kitab yang sukar dalam ilmu alat, dan fiqh meskipun pada ketika itu beliau masih muda berbanding dengan tenaga-tenaga pengajar yang lain. Tambahannya lagi, majlis pengajian beliau itu telah dihadiri oleh pelajar-pelajar senior. Bahkan ulama-ulama yang berkeahlian untuk mengajar di Masjid al-Haram juga turut hadir ke majlis pengajian beliau (Mahmud Sa'id Mamduh 2013).

Sayyid 'Ali bin Shaykh Bal-Faqih yang merupakan salah seorang ulama daripada Hadramawt juga turut melahirkan rasa takjub beliau terhadap Shaykh Yasin al-Fadani dan menyifatkan beliau dengan menyatakan : *"Sesungguhnya saya telah melihat satu tanda daripada tanda-tanda kebesaran Allah SWT dan keajaiban masa ini dan zaman ini, iaitu sebuah gunung yang tinggi dalam ilmu dan pengetahuan"*. Setelah itu beliau menggubah dua bait syair bagi menggambarkan keistimewaan Shaykh Yasin al-Fadani iaitu :

فرب ألوف لا تماثل واحدا * وكم واحد فيهم يعد ألوفاً
وكم من كثير لا يسدون ثلثة * وكم واحد فيهم يعد صفوفاً

"Barang kali ribuan orang tidak mampu untuk menyamai dan menandingi seorang, dan berapa orang dalam kalangan mereka yang menyamai ribuan orang."

"Berapa dalam daripada bilangan yang ramai tidak mampu untuk menutup rekahan, dan berapa orang dalam kalangan mereka yang menyamai barisan-barisan saF"(Muhammad Yasin al-Fadani 1996).

Shaykh Yasin al-Fadani telah wafat dan bertemu Ilahi pada hari Jumaat 28 Zulhijjah 1410H bersamaan dengan 21 Julai 1990 (Muhammad 'Ali Yamani t.th.; Husni Ginting 2009). Jenazah beliau telah diuruskan oleh salah seorang murid beliau iaitu Shaykh Isma'il Zayn al-Yamani dan telah disolatkan di Masjid al-Haram oleh para jemaah setelah selesai melakukan solat Jumaat. Jenazah beliau kemudiannya telah dimaqamkan di tanah perkuburan Ma'la, Mekah. (Mahmud Sa'id Mamduh 2013).

RANTAIAN GURU-GURU AL-FADANI DALAM ILMU USUL FIQH

Shaykh Yasin al-Fadani merupakan salah seorang ulama yang mempunyai bilangan guru yang ramai. Hasil daripada jumlah bilangan guru-guru beliau yang

pernah dicatat mendapati bahawa, kesemua jumlah guru-guru adalah melebihi 700 orang alim ulama di seluruh dunia termasuk daripada kalangan lelaki mahupun wanita (Al-Fadani 2005). Jumlah ini bukanlah sebuah angka yang bersifat statik, akan tetapi kenyataan ini tidak menolak kemungkinan bahawa jumlah sebenar guru-guru beliau mungkin mencecah ribuan orang secara hakikatnya (Akram 'Abd al-Wahab 1983).

Shaykh Mukhtar al-Din al-Falimbani pernah merekodkan sebahagian guru-guru Shaykh Yasin al-Fadani dalam penulisan beliau. Dalam penulisan beliau itu, beliau mengklasifikasikan guru-guru Shaykh Yasin al-Fadani kepada beberapa kategori mengikut madrasah dan *halaqah* pengajian yang pernah dihadapinya (Al-Falimbani 1988).

Guru-guru beliau secara khusus dalam bidang usul fiqh lebih tertumpu kepada para ulama yang berada di Mekah al-Mukarramah dan di kawasan-kawasan sekitar Mekah. Yang berikut adalah antara guru-guru Shaykh Yasin al-Fadani yang paling berpengaruh terhadap ketokohan beliau dalam bidang usul fiqh beserta dengan kitab-kitab usul fiqh yang telah beliau pelajari:

(a) Shaykh Ahmad bin Muhammad Mansur al-Filfilani al-Makki al-Shafi'i

Nama penuh beliau ialah Ahmad bin Muhammad bin 'Ali Mansur al-Shafi'i. Beliau merupakan ulama yang bermazhab Shafi'i yang sangat alim dan faqih serta pakar dalam bidang faraid. Beliau dilahirkan pada tahun 1322H di Pulau Pinang dan telah membesar di sana. Pada peringkat awal pendidikan, beliau telah belajar di madrasah Masyhur yang diasaskan oleh Sayyid Mashhur. Pada tahun 1342H, beliau telah datang ke Mekah sebagai utusan madrasahnyanya kepada pemerintah Tanah Hijaz ketika itu bagi tujuan menuntut ilmu di kuliah Bahasa Arab di madrasah al-Hashimiyyah (Zakariyya Bila 2006). Pengajian beliau di madrasah itu berterusan sehingga tahun 1344H. Kemudian beliau meneruskan lagi pengajian di madrasah al-Sawlatiyyah sehingga tamat pengajian diperingkat tinggi pada tahun 1349H. Berikutan daripada itu beliau telah dilantik menjadi salah seorang tenaga pengajar di madrasah al-Sawlatiyyah. Tatkala beliau bertugas sebagai guru di madrasah al-Sawlatiyyah, Shaykh Yasin al-Fadani sempat menuntut ilmu daripada beliau dalam bidang usul fiqh dan fiqh Shafi'i. Antara kitab usul fiqh yang telah dipelajari Shaykh Yasin al-Fadani bersama beliau ialah, *Madkhal al-Wusul ila 'Ilm al-Usul*, *al-Waraqat*, *Sharh al-Waraqat li al-Mahalli*, *Hashiyah al-Haddah al-Susi 'ala Qurrat al-'Ayn bi Sharh Waraqat Imam al-Haramayn* (Al-Falimbani 1988). Kitab-kitab yang telah beliau pelajari ini adalah merupakan kitab-kitab asas dalam ilmu usul fiqh yang sering digunakan sebagai silibus pengajian peringkat rendah. Menurut Nu'man al-Shawi kitab *al-Waraqat* beserta syarah-syarahnya merupakan sukatan peringkat pertama dan yang paling asas untuk dipelajari mengikut *manhaj*

dan urutan dalam pengajian kitab usul fiqh (Al-Shawi 2011).

(b) al-Shaykh Muhammad al-^oArabi bin al-Tabbani al-Maghribi al-Makki

Nama penuh beliau ialah Muhammad al-^oArabi bin al-Tabbani bin al-Husayn bin ^oAbd al-Rahman bin Yahya al-Idrisi al-Hasani. Beliau merupakan seorang ulama yang mahir dalam ilmu sejarah dan mempunyai kepakaran lain yang pelbagai meliputi ilmu *naqliyyah* dan *aqliyyah*. Beliau dilahirkan pada tahun 1351H di kampung Ra's al-Wadi di Aljazair. Beliau telah mula menghafaz al-Quran dan mempelajari ilmu-ilmu asas agama sejak berumur dua belas tahun. Dalam usia remaja, beliau telah bermusafir ke beberapa buah negara untuk menuntut ilmu daripada para ulama seperti Tunisia, Madinah al-Munawwarah, Syiria dan Mekah al-Mukarramah. Ulama yang bertanggungjawab membentuk kekuatan ilmu beliau ialah al-Shaykh Ahmad bin Muhammad Khayrat al-Shanqiti, al-Shaykh Hamdan bin Ahmad al-Wanisi, al-Shaykh Muhammad Mahmud al-Shanqiti dan al-Shaykh ^oAbd al-Rahman al-Dahhan. Pada tahun 1338H, beliau telah dilantik sebagai salah seorang tenaga pengajar di Madrasah al-Falah, Mekah al-Mukarramah. Semasa keberadaan beliau di kota suci ini, ramai para ulama dan penuntut ilmu telah hadir ke majlis ilmu beliau sama ada di Madrasah al-Falah atau di pintu Ziarah, Masjid al-Haram ataupun di rumah beliau di Mahallah al-Shamiyyah (Mamduh 2013). Tujuan para ulama dan penuntut ilmu hadir ke majlis ilmu beliau adalah untuk bertemu dan mengambil manfaat ilmu daripadanya. Antara para ulama yang banyak mengambil dan memanfaatkan ilmu beliau ialah al-Sayyid ^oAlawi al-Maliki, al-Shaykh Muhammad bin Nur Sayf, al-Sayyid Muhammad Amin Kutbi dan al-Shaykh Yasin al-Fadani. Bersama dengan beliau, Shaykh Yasin al-Fadani telah mempelajari kitab *al-Ihkam fi Usul al-Ahkam* karangan al-Imam Sayf al-Din al-Amidi. Kitab *al-Ihkam fi Usul al-Ahkam* merupakan sebuah kitab mengikut ulama aliran *Mutakallimin*. Dan kitab ini juga dianggap sama penting seperti kitab *al-Mahsul* karangan Imam Fakhr al-Din al-Razi. Ini kerana kedua-dua kitab ini dikarang dengan merujuk dan mengumpulkan inti pati penting yang terdapat daripada kitab yang sama iaitu *al-Mu'tamad* karangan Abu al-Husayn al-Basri, *al-Burhan* karangan Imam al-Haramayn al-Juwayni dan *al-Mustasfa* karangan Imam al-Ghazali. Akan tetapi kitab *al-Ihkam fi Usul al-Ahkam* berbeza daripada *al-Mahsul* daripada segi penyusunan ibarat yang lebih mudah dan mendatangkan lebih banyak masalah-masalah fiqhiyyah mengikut mazhab-mazhab (Baq 1993). Oleh kerana kitab *al-Ihkam fi Usul al-Ahkam* penting dalam memahami teori usul fiqh mengikut mazhab terutama dalam mazhab al-Shafi'i. Maka dengan sebab itu, al-Shaykh ^oAli Jum'ah telah menyenaraikan kitab ini sebagai salah satu buku rujukan utama usul fiqh dalam mazhab al-Shafi'i (^oAli Jum'ah 2015).

(c) Shaykh ^oUmar bin Hamdan al-Mahrisi al-Makki al-Maliki

Nama penuh beliau ialah ^oUmar bin Hamdan bin ^oUmar bin Hamdan al-Maliki. Beliau lebih dikenali dengan gelaran Muhaddith al-Haramayn al-Sharifayn kerana beliau banyak meriwayatkan hadith. Beliau dilahirkan pada 1292H berdasarkan pendapat yang absah di sebuah daerah yang bernama Mahris di Tunisia. Ketika berumur 11 tahun, beliau telah berhijrah dan menetap di Madinah al-Munawwarah bersama bapanya. Di Madinah al-Munawwarah beliau telah berguru dengan ramai ulama dalam pelbagai bidang sehingga beliau menjadi seorang ulama ulung yang terkenal dengan keilmuannya dalam ilmu Nahu dan Balaghah. Antara guru-guru beliau ialah al-Sayyid Ahmad bin Isma'il al-Barzanji, al-Sayyid Muhammad bin Ja'far al-Kattani, al-Sayyid ^oAli bin Zahir al-Witri, al-Shaykh Falih bin Muhammad al-Zahiri dan al-Sayyid Muhammad bin ^oAbd al-Kabir al-Kattani. Murid-murid Shaykh ^oUmar Hamdan al-Mahrisi pernah mengkhabarkan bahawa guru mereka itu mengakui bahawa dirinya telah sampai ke darjat mujtahid dalam ilmu nahu dan balaghah (Mamduh 2013). Oleh kerana itu Shaykh Yasin al-Fadani telah berguru dan mempelajari banyak kitab dalam pelbagai disiplin ilmu bersama beliau. Antara kitab usul fiqh yang telah dipelajarinya ialah, *Minhaj al-Wusul ila 'Ilm al-Usul*, *Nihayat al-Sul fi Sharh Minhaj al-Wusul*, *Sullam al-Wusul li Sharh Nihayat al-Sul*, *al-Mustasfa min 'Ilm al-Usul* (Al-Falimbani 1988). Kitab-kitab yang beliau pelajari daripada Shaykh ^oUmar Hamdan ini adalah kitab-kitab usul fiqh peringkat tertinggi yang muktamad dalam aliran ulama *Mutakallimin* khususnya yang mazhab Shafi'i. Bahkan kitab-kitab ini banyak digunakan di institusi-institusi pengajian Islam yang terkenal di timur tengah seperti di al-Azhar al-Sharif, Mesir (Al-Bahathin 2015). Kitab-kitab ini seharusnya perlu dikuasai terlebih dahulu sebelum mempelajari kitab-kitab yang menggabungkan aliran *Fuqaha'* dan *Mutakallimin* yang dikenali sebagai aliran *Muta'akhirin*.

(d) Shaykh ^oAbd al-Rahman bin Karim Bakhsh al-Hindi al-Hanafi

Nama penuh beliau ialah ^oAbd al-Rahman bin Karim Bakhsh. Beliau merupakan seorang yang *faqih* yang bermazhab Hanafi. Dilahirkan pada 1290H di India. Beliau telah menghafaz al-Quran di bawah seliaan Shaykh Kudali Dawud al-Afghani. Pada tahun 1301H, beliau telah berhijrah ke Mekah dan menyambung pelajarannya di madrasah al-Sawlatiyyah pada tahun 1303H. Antara guru-guru beliau ialah al-Shaykh al-Mulla Nur al-Din al-Funjabi, al-Shaykh ^oAla' al-Din al-Hindi, al-Shaykh Munir al-Din al-Banghali, al-Shaykh ^oAbd al-Haq al-Ilah Abadi, dan al-Shaykh Khalifah al-Nabhani. Beliau telah menetap di Mekah dan menghabiskan umur beliau di sana dengan

menyibukkan diri dalam bidang keilmuan sehinggalah kewafatannya. Bersama dengan beliau, Shaykh Yasin al-Fadani telah mengambil pelbagai cabang ilmu terutamanya dalam fiqh dan usul fiqh mazhab Hanafi. Antara kitab usul fiqh aliran *Fuqaha'* dan mazhab Hanafi yang dipelajari Shaykh Yasin al-Fadani bersama beliau ialah *Nur al-Anwar Sharh Risalat al-Manar*. Kitab ini dikarang oleh Shaykh Ahmad bin Abi Sa'id Mullajiyun al-Hanafi. Kitab ini dianggap sebagai salah satu rujukan penting dalam ilmu usul fiqh mengikut aliran *Fuqaha'*. Ini kerana, kitab *Nur al-Anwar* merupakan syarah kepada matan yang dikarang oleh seorang imam dalam mazhab Hanafi iaitu al-Imam Abi Barakat al-Nasafi. Matan kitab *Risalat al-Manar* ini telah diakuai oleh Shaykh Mullajiyun sebagai matan yang paling ringkas dari segi matan dan ibarat. Malah, matan ini juga mempunyai makna ibarat yang begitu mendalam (Mullajiyun 2011). Oleh kerana itu kitab *Nur al-Anwar* karangan Shaykh Mullajiyun menjadi salah satu kitab usul fiqh yang penting dalam aliran *Fuqaha'*. Kitab ini juga telah disyarahkan dalam bentuk *hashiyah* oleh al-Shaykh 'Abd al-Halim al-Laknawi dan al-Shaykh Muhammad Hayat al-Sunbali al-Dihlawi.

(e) Shaykh Muhy al-Din bin Sabir al-Qadi al-Bukhari al-Makki

Nama penuh beliau ialah Muhy al-Din bin Sabir al-Qadi bin al-Shaykh Zakir Khalifah al-Kashghari al-Bukhari. Beliau merupakan seorang yang sangat alim dalam segala ilmu akal seperti nahu, mantik dan usul fiqh. Beliau dilahirkan pada 1311H di sebuah pekan yang bernama Kashgar di timur Turkistan. Beliau telah mula menghafal al-Quran dan mempelajari asas-asas fiqh mazhab Hanafi serta ilmu-ilmu yang lain ketika masih lagi menetap di Kashgar. Beliau telah berpindah dan menetap di Madinah al-Munawwarah dalam suatu tempoh yang lama bagi menimba ilmu daripada jaguh-jaguh ulama yang ada di Madinah pada ketika itu seperti Sayyid Husayn Ahmad al-Saharanfuri. Antara guru-guru beliau ialah ayahanda beliau qadi Kashghar al-Shaykh Sabir, mufti Kashghar al-Shaykh Rahmat Allah, al-Shaykh Baha' al-Din Makhdum dan al-Shaykh Muhammad Badr al-Din al-Hasani (Mamduh 2013). Shaykh Yasin al-Fadani telah berguru dengan beliau dalam pelbagai cabang ilmu. Adapun dalam bidang usul fiqh, Shaykh Yasin al-Fadani telah mempelajari sebuah kitab usul fiqh yang masyhur iaitu *al-Tawdih Sharh al-Tanqih*. Kitab ini merupakan hasil karangan seorang ulama mazhab Hanafi iaitu 'Ubayd Allah al-Mahbubi. Meskipun beliau bermazhab Hanafi, akan tetapi kitab ini dikarang mengikut aliran ulama *Muta'akhirin*. Hal ini kerana, kitab ini merupakan hasil olahan yang diambil daripada kitab *Usul al-Bazdawi, al-Mahsul* dan juga *Mukhtasar Ibn al-Hajib* (Muhammad Hasan Hituw 2014).

(f) al-Sayyid Muhsin bin 'Ali al-Musawa al-Husayni al-Falimbani al-Makki al-Shafi'i

Nama penuh beliau ialah Sayyid Muhsin bin 'Ali bin 'Abd Rahman al-Musawa al-Ba'lawi al-Husayni. Beliau adalah seorang ulama muda yang sangat alim dan bermazhab Shafi'i. Beliau dilahirkan pada malam Jumaat tahun 1323H di Palembang. Pada pertengahan tahun 1340H, beliau telah pergi ke Haramayn al-Sharifayn dengan tujuan untuk menunaikan fardu haji dan bermustautin bagi menuntut ilmu di sana bersama dengan saudara kandungnya Sayyid 'Abd Rahman dan ibunya. Antara guru-guru beliau ialah al-Shaykh Hasan Muhammad al-Mashshat, al-Shaykh 'Umar Ba Junayd al-Shafi'i, al-Shaykh Muhammad 'Ali al-Maliki, al-Habib 'Aydarus bin Salim al-Bar dan al-Shaykh 'Ali bin Falih al-Zahiri. Pada tahun 1347H, beliau menamatkan pengajiannya di madrasah al-Sawlatiyyah (Mamduh 2013). Beliau merupakan salah seorang guru Shaykh Yasin al-Fadani yang banyak memberi kesan terhadap kematangan ilmu dalam bidang usul fiqh. Bersama dengan beliau Shaykh Yasin al-Fadani telah mempelajari kitab *Lubb al-Usul Mukhtasar Jam' al-Jawami'*, *Ghayat al-Wusul Sharh Lubb al-Usul, Sharh al-Mahalli 'ala Jam' al-Jawami'*, *Hashiyah al-'Attar 'ala Sharh al-Mahalli* dan *Hashiyah al-Bannani 'ala Sharh al-Mahalli*. Kitab-kitab yang beliau pelajari daripada al-Sayyid Muhsin al-Musawa ini adalah merupakan kitab-kitab muktamad yang dikarang dalam aliran *Muta'akhirin* khususnya yang bermazhab al-Shafi'i. Menurut pendapat Nu'man Munzir, kitab ini ialah material pembacaan yang diguna pakai untuk penuntut ilmu yang telah sampai ke marhalah tertinggi iaitu *al-Tahqiq* dan *al-Tarjih* (Al-Shawi 2011). Ini kerana manhaj penulisan kesemua kitab-kitab tersebut adalah untuk menggabungkan kedua aliran yang sebelumnya iaitu aliran *Fuqaha'* dan *Mutakallimin*. Oleh kerana itu kitab-kitab ini hanya sesuai dipelajari oleh golongan yang telah mampu untuk mengumpul, menyaring serta menimbang tara antara pendapat-pendapat yang kuat ataupun yang lemah.

(g) Shaykh Hasan bin Muhammad al-Mashshat al-Makki al-Maliki

Nama penuh beliau ialah Hasan bin Muhammad bin 'Abbas bin 'Ali bin 'Abd al-Wahid al-Mashshat. Beliau merupakan seorang ulama bermazhab Maliki yang sangat alim dan merupakan salah seorang daripada tenaga pengajar senior di Masjid al-Haram dizamannya. Beliau dilahirkan di Mekah al-Mukarramah pada tahun 1317H dan telah membesar dan menuntut ilmu daripada ramai para ulama di sana. Antara guru-guru beliau ialah al-Shaykh 'Abd al-Rahman bin Ahmad Dahan, al-Shaykh Mushtaq Ahmad al-Kanfuri, al-Shaykh 'Umar bin Abi Bakr Ba Junayd, al-Shaykh 'Isa Rawwas dan al-Shaykh Muhammad 'Ali al-Maliki. Setelah beliau tamat belajar dan mendapat keizinan untuk mengajar

daripada guru-gurunya, beliau telah mencurahkan khidmat bakti beliau terhadap agama dengan mengajar di Masjid al-Haram dan madrasah al-Sawlatiyyah (Al-Mashshat 1990). Bersama dengan beliau, Shaykh Yasin al-Fadani telah mempelajari ilmu faraid, terminologi hadith, hadith, usul fiqh dan lain-lain lagi. Antara kitab yang usul fiqh yang Shaykh Yasin al-Fadani pelajari daripada beliau ialah kitab *Lubb al-Usul* dan syarahnya *Ghayat al-Wusul Sharh Lubb al-Usul*. Kedua-dua kitab ini iaitu matan dan syarahnya adalah merupakan hasil karya al-Shaykh al-Islam Zakariyya al-Ansari. Kedua kitab ini menjadi penting kerana al-Shaykh Zakariyya al-Ansari telah berusaha untuk meringkas dan menyaring pendapat-pendapat yang muktamad sahaja daripada kitab *Jam' al-Jawami*^c berserta syarah dan juga *Hashiyah-Hashiyahnya* (Jaylani 2012). Hasil daripada ringkasan dan saringan yang telah dilakukan oleh al-Shaykh Zakariyya al-Ansari ini, ia telah memudahkan para penuntut ilmu untuk mengenalpasti pendapat-pendapat yang muktamad di sisi ulama usul fiqh.

(h) Shaykh Muhammad ^cAli bin Husayn al-Maliki

Nama penuh beliau ialah Muhammad ^cAli bin Husayn bin Ibrahim bin Husayn al-Makki. Beliau merupakan seorang ulama mazhab Maliki yang sangat alim dalam kesemua cabang ilmu. Beliau dilahirkan pada bulan Ramadhan tahun 1287H di Mekah al-Mukarramah. Beliau telah mendapat pendidikan awal daripada abang-abang kandung beliau sendiri yang merupakan ulama yang merupakan mufti-mufti mazhab Maliki di Mekah. Antara guru-guru beliau ialah al-Shaykh Muhammad ^cAbid al-Maliki, al-Sayyid Abu Bakr Shata al-Shafi'i, al-Shaykh ^cAbd al-Haq al-Ilah Abadi dan al-Shaykh ^cAbd al-Baqi al-Laknawi (Al-Fadani 1986). Setelah beliau tamat menuntut ilmu daripada ulama-ulama Mekah. Beliau telah menghabiskan masa beliau dengan menjadi tenaga pengajar di Masjid al-Haram, di rumahnya dan di madrasah Dar ^cUlum al-Diniyyah. Beliau telah mengajar dalam pelbagai bidang terutama dalam bidang bahasa Arab sehingga beliau dikenali dalam kalangan ahli Mekah dengan gelaran *Sibawayh ^cAsrih* (Mamduh 2013). Bersama beliau Shaykh Yasin al-Fadani telah membaca beberapa kitab usul fiqh. Antaranya *al-Ta'arruf fi al-Usul*, *al-Tasarruf* beserta syarahnya *al-Talattuf*, *Jam' al-Jawami*^c, *Sharh al-Mahalli ^cala Jam' al-Jawami*^c, *Hashiyah al-^cAttar*, *Hashiyah al-Bannani* dan *Mukhtasar Ibn Hajib*.

(i) al-Sayyid ^cAlawi bin ^cAbbas al-Maliki al-Hasani

Nama penuh beliau ialah al-Sayyid ^cAlawi bin ^cAbbas bin ^cAbd al-^cAziz bin ^cAbbas bin Muhammad al-Hasani al-Idrisi al-Makki. Beliau merupakan seorang ulama bermazhab Maliki yang lahir daripada sebuah keluarga para alim ulama yang terkenal di Mekah. Beliau lahir pada 1327H di Mekah al-Mukarramah dan beliau telah menghafaz al-Quran seawal umur 10 tahun. Beliau telah menuntut ilmu daripada para

ulama Mekah sama ada di madrasah al-Falah ataupun di *halaqah-halaqah* pengajian sekitar Mekah. Antara guru-guru beliau ialah ayahandanya iaitu al-Sayyid ^cAbbas al-Maliki, al-Shaykh Muhammad ^cArabi Tabbani, al-Shaykh ^cUmar Hamdan al-Mahrisi dan al-Shaykh Yahya Aman al-Makki. Setelah beliau menamat pengajian, pada tahun 1347H beliau telah mula berkecimpung dalam bidang pengajaran (Mamduh 2013). Bersama dengan beliau, Shaykh Yasin al-Fadani telah mempelajari pelbagai kitab usul fiqh. Antaranya *Lubb al-Usul*, *Ghayat al-Wusul*, *Minhaj al-Wusul*, *Nihayat al-Sul*, *Hashiyah al-Muti^ci* dan *al-Luma^c*.

(j) al-Shaykh ^cUbayd Allah bin al-Islam al-Sindi al-Diyubandi

Nama penuh beliau ialah ^cUbayd Allah bin al-Islam al-Sayalakti al-Sindi al-Diyubandi. Beliau dilahirkan pada tahun 1289H di dalam sebuah keluarga yang beragama Hindu. Pada peringkat awal pendidikan, beliau menuntut ilmu di sekolah kerajaan Inggeris pada zamannya. Setelah itu, beliau telah mendapat cahaya hidayah Islam dan telah memeluk agama Islam di bawah bimbingan Mawlana Muhammad Siddiq. Sejak beliau telah memeluk agama Islam, beliau telah meluangkan masa untuk menuntut ilmu bersama para ulama setempat dan mengembara ke beberapa buah daerah dan negara dengan tujuan untuk *bertalaqqi* bersama para ulama yang beliau temui. Antara guru-guru beliau ialah Mawlana Ahmad Hasan al-Kanburi, al-Shaykh Mahmud Hasan al-Diyubandi, al-Shaykh Nadhir Husayn al-Dihlawi dan al-Shaykh Husayn bin Muhsin al-Ansari. Mekah al-Mukarramah adalah antara destinasi pengembaraan beliau yang terakhir. Beliau telah menetap di Mekah selama 15 tahun sebelum kembali pulang ke India. Sewaktu keberadaan beliau di Mekah, Shaykh Yasin al-Fadani telah mengambil peluang untuk berguru dengan beliau (Mamduh 2013). Antara kitab usul fiqh yang telah beliau pelajari daripada al-Shaykh ^cUbayd Allah al-Diyubandi adalah kitab *al-Waraqat* dan kitab *al-Risalah* karangan al-Imam al-Shafi'i. Bersama dengan beliau, Shaykh Yasin al-Fadani telah menggabungkan pengajian ilmu usul fiqh daripada kitab peringkat awal terasasnya penyusunan ilmu dan kitab peringkat awal yang perlu dipelajari dalam urutan pengajian ilmu usul fiqh.

KESIMPULAN

Berdasarkan hasil penelitian terhadap biografi dan rangkaian guru-guru Shaykh Yasin al-Fadani dalam bidang usul fiqh, maka boleh disimpulkan bahawa, beliau adalah seorang ulama yang mempunyai kepakaran yang mendalam terhadap ilmu usul fiqh. Hal ini dapat dilihat berdasarkan kitab-kitab usul fiqh yang telah beliau pelajari bersama para ulama dalam setiap aliran penulisan usul fiqh. Bahkan, beliau telah mempelajari ilmu usul fiqh dengan mengikut disiplin ilmu yang telah ditetapkan daripada kitab peringkat asas dan permulaan kepada kitab-kitab peringkat

tertinggi yang menggabungkan aliran *Fuqaha'* dan *Mutakallimin*. Selain itu juga, kepakaran beliau turut dapat disaksikan melalui pengajaran beliau dalam bidang ini serta disusuli dengan karya-karya yang telah beliau hasilkan dalam bidang usul fiqh. Justeru itu, beliau merupakan antara ulama yang berkeahlian penuh dan layak untuk memakai gelaran *al-Usuli* seperti yang diberikan ulama yang sezaman dengannya. Bahkan lebih daripada itu, beliau juga wajar dinobatkan sebagai salah seorang tokoh yang terkemuka dalam ilmu usul fiqh pada zamannya.

Selain daripada itu, pengkaji mendapati bahawa kajian mengenai kepakaran beliau dalam ilmu usul fiqh masih belum dibuat secara serius dan terperinci. Maka dengan itu, pengkaji berharap agar penulisan artikel ini akan membuka jalan kepada pengkaji lain untuk membahaskan kredibiliti beliau sebagai seorang ahli usul secara terperinci melalui setiap hasil karyanya dalam bidang ini dan juga dalam bidang-bidang yang lain. Sesungguhnya kepakaran dan keilmuan yang dimiliki oleh beliau merupakan suatu penghormatan dan kebanggaan rakyat Nusantara.

RUJUKAN

- °Abd Rahman Salih. 1973. *Tarikh Al-Ta°lim Fi Makkah Al-Mukarramah*. First. Beirut: Dar al-Fikr.
- °Ali Jum°ah. 2015. *Tarikh Usul Al-Fiqh*. First. Cairo: Dar al-Muqattam li al-Nashar.
- Abu Dawud. 1998. *Sunan Abi Dawud*. Muhammad °Awwamah (pnyt.). Mu°assasah al-Rayyan.
- Al-Ansari, Zakariyya. 2007. *Hashiyah Zakariyya Al-Ansari °Ala Sharh Al-Imam Al-Mahalli °Ala Jam° Al-Jawami°*. °Abd al-Hafiz Al-Jaza°iri (pnyt.). Cetakan Pe. Riyad: Maktabah al-Rushd.
- Al-Bahathin, Ya°qub. 2015. *Usul Al-Fiqh : Al-Nash°ah Wa Al-Tatawwur*. First Edit. al-Riyad: Maktabah al-Rushd.
- Al-Bannani, °Abd al-Rahman. 2006. *Hashiyah Al-Bannani*. Muhammad °Abd al-Qadir Shahin (pnyt.). Cetakan Pe. Beirut: Dar al-Kutub al-°Ilmiyyah.
- Al-Fadani, Muhammad Yasin. 1986. *Al-Maslak Al-Jaliy Fi Asanid Muhammad °Ali Bin Husayn Bin Ibrahim Al-Maliki Al-Makki*. Second Edi. Dar al-Basha°ir al-Islamiyyah.
- Al-Fadani, Muhammad Yasin. 1996. *Al-Fawa°id Al-Janiyyah Hashiyah Al-Mawahib Al-Saniyyah*. Ramzi Sa°d al-Din Dimashqiyyah (pnyt.). Second Edi. Dar al-Basha°ir al-Islamiyyah.
- Al-Fadani, Muhammad Yasin. 2005. *Muqaddimah al-Rawd al-Fa°ih wa Bughyat al-Ghadi wa al-Ra°ih bi Ijazat Fadilat al-Ustadh Muhammad Riyad al-Malih*. Dlm. Yusuf al-Mir°ashli (pnyt.). *al-Rawd al-Fa°ih wa Bughyat al-Ghadi wa al-Ra°ih bi Ijazat Fadilat al-Ustadh Muhammad Riyad al-Malih*, Beirut: Dar al-Basha°ir al-Islamiyyah.
- Al-Falimbani, Muhktar al-Din. 1988. *Bulugh Al-Amani Fi Al-Ta°rif Bi Shuyukh Wa Asanid Musnid Al-°Asr Al-Shaykh Muhammad Yasin Bin Muhammad °Isa Al-Fadani Al-Makki (2)*. First Edit. Dar al-Qutaybah.
- Al-Mahalli, Jalal al-Din. t.th. *Sharh Al-Mahalli °Ala Jam° Al-Jawami°*. °Abd al-Rahman Al-Shirbini & Muhammad °Ali Al-Maliki (pnyt.). Cetakan Pe. Beirut: Dar al-Fikr.
- Al-Makki, Mahmud Siraj. 2014. *Musnid Al-°Asr Al-Shaykh Muhammad Yasin Al-Fadani (1335H-1410H)*. First. Makkah al-Mukarramah.
- Al-Maliki, Sayyid °Alawi. 1960. *Fayd Al-Khabir Wa Khulasat Al-Taqrir °Ala Nahj Al-Taysir Sharh Manzumat Al-Tafsir*. Second Edi. Matba°ah al-Fijalah al-Jadidah.
- Al-Maraghi, °Abdullah Mustafa. 1947. *Al-Fath Al-Mubin Fi Tabaqat Al-Usuliyin*. Cetakan Pe. Kaherah.
- Al-Mashshat, Hasan. 1990. *Al-Jawahir Al-Thaminah Fi Bayan Adillat °Alim Al-Madinah*. °Abd al-Wahhab Abu Sulayman (pnyt.). Second. Lubnan: Dar al-Gharab al-Islami.
- Al-Sariri, Mawlud. 2002. *Mu°jam Al-Usuliyin*. Cetakan Pe. Beirut: Dar al-Kutub al-°Ilmiyyah.
- Al-Shawi, Nu°man Mundhir. 2011. *Al-Fawa°id Al-Badi°ah Li Tullab °Ulum Al-Shari°iyyah*. First Edit. Kuwait: Dar al-Dhiya° Li al-Nashar Wa al-Tawzi°.
- Al-Shirazi, Abu Ishaq. 2013. *Al-Luma° Fi Usul Al-Fiqh*. °Abd al-Qadir al-Khatib al-Hasani (pnyt.). First Edit. Maghribi: Dar al-Hadith al-Kattaniyyah.
- Al-Subki, °Abd al-Wahhab. 2011. *Jam° Al-Jawami° Fi °Ilm Al-Usul Al-Fiqh*. °Aqilah Husayn (pnyt.). Cetakan Pe. Beirut: Dar Ibn Hazm.
- Al-Turkistani, Khalid. 2013. *Al-Fath Al-Rabbani Bi Tarjamah Wa Asanid Shaykhuna Ibrahim Dawud Fatani Wa Ba°d Talamidhatih*. First Edit. Dar al-Basa°ir.
- Al-Wahhab, Akram °Abd. 1983. *Al-Imdad Sharh Manzumat Al-Isnad*. al-Maktabah al-Naqshabandiyyah.
- Baqa, Muhammad Muzhir. 1993. *Mu°jam Al-Usuliyin*. Cetakan Pe. Saudi Arabiah.
- Dar al-Ifta° al-Masriyyah. 2011. *Al-Usuli wa al-Usuliyah*. <https://www.dar-alifta.org/ar/ViewFatawaConcept.aspx?ID= 58>.
- Husni Ginting. 2009. *Memperingati dua puluh tahun wafatnya Shaykh Fadani*. <http://allangkati.blogspot.com/2009/12/memperingati-dua-puluh-tahun-wafatnya.html>.
- Jannatul Husna. 2012. *Shaykh Yasin Padang dan ilmu tafsir: sorotan terhadap Fayd al-Khabir*. 375–88. [http://repository.um.edu.my/21613/1/\(375-388\).pdf](http://repository.um.edu.my/21613/1/(375-388).pdf).
- Jaylani, Asif °Abd-Qadir. 2012. *Riyadat Al-°Uqul Fi Idah Ghayat Al-Usul*. Second Edi. Tarim, Yaman: Dar al-Dhahabi.
- Mahlayan Muhammad Taha. 2010. *Thabat Al-*

- Arba'în Fi Sanad Al-Ahadith Al-Arba'în Wa Yalih Asanid Al-Sawlatiyyah Al-Muttasilah Ila Khayr Al-Bariyyah*. First. Makkah al-Mukarramah: al-Madrasah al-Sawlatiyyah.
- Mamduh, Mahmud Sa'îd. 2013. *Tashnif Al-Asma' Bi Shuyukh Al-Ijazah Wa Al-Sima'*. Second Edi. Muassasah al-Sofa.
- Mamduh, Mahmud Sa'îd. 2017. *Al-Ittijahat Al-Hadithiyyah Fi Al-Qarn Al-Rabi' Ashar*. Second Edi. Dar al-'Ulum al-Diniyyah.
- Mohd Khafidz & Mohd Norzi Nasir. 2010. Ketokohan Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani dan sumbangannya dalam disiplin periwayatan sanad.
- Muhammad 'Awwamah. 2013. *Ma'alim Irshadiyyah Li Sina'at Talib Al-'Ilm*. First. Jeddah: Dar al-Minhaj.
- Muhammad Hasan Hitou. 2014. *Al-Wajiz Fi Usul Al-Tashri' Al-Islami*. First. Mu'assasah al-Risalah.
- Mullajiyun, Ahmad. 2011. *Nur Al-Anwar Sharh Risalat Al-Manar*. Idarah Maktabah al-Bushra (pnyt.). Fourth Edi. Pakistan: Maktabah al-Bushra.
- Ramzi Dimashqiyyah. 1996. Muqaddimah al-Fawa'id al-Janiyyah Hashiyah al-Mawahib al-Saniyyah. Dlm. *al-Fawa'id al-Janiyyah Hashiyah al-Mawahib al-Saniyyah*, hlm. 17. Beirut: Dar al-Bashair al-Islamiyyah.
- Sholah Sukarnawadi. 2007. Mengenang Shaykh Yasin al-Fadani. <http://solahnawadi.blogspot.com/2007/06/yasin-padang.html> .
- Yamani, Muhammad 'Ali. t.th. Al-Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani (1335H-1410H). <https://www.makkawi.com/Articles/show.aspx?Id=323> .
- Zakariyya Bila. 2006. *Al-Jawahir Al-Hisan Fi Tarajim Al-Fudala' Wa Al-A'yan Min Asatidhah Wa Khillan*. 'Abd al-Wahhab Ibrahim Abu Sulayman & Muhammad Ibrahim Ahmad 'Ali (pnyt.). First Edit. Muassasah al-Furqan Li al-Turath al-Islami.

Mohd Hanafi Mohd Razali,
Pelajar Pascasiswazah,
arabmalay90@gmail.com
Pusat Kajian Syariah,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
MALAYSIA.

Muhammad Adib Samsudin,
adib@ukm.edu.my
Pusat Kajian Syariah,
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
MALAYSIA.

KANDUNGAN / CONTENTS

Cabaran Amil Lembaga Zakat Negeri Kedah dalam Revolusi Perindustrian 4.0	1-8
<i>The Challenge of Amil in Kedah State Zakat Board in Industrial Revolution 4.0</i>	
Mohamad Muhaimin Mohamad Zaki, Jasni Sulong, Nik Abdul Rahim Nik Abdul Ghani	
Implikasi Pindaan Akta 164 Terhadap Perkahwinan dan Harta Pusaka Mualaf	9-15
<i>The Implications of the Amendment of Act 164 to Marriage and Inheritance Property of Convert</i>	
Rina Fakhizan Mohd Sukri, Zuliza Mohd Kusrin, Mohd Zamro Muda	
Rangkaian Guru-guru Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani dalam Membentuk Keperibadian Seorang Tokoh Usul Fiqh	16-25
<i>The Network Teachers of Shaykh Muhammad Yasin al-Fadani in Personal Formation of A Scholar Islamic Jurisprudent</i>	
Mohd Hanafi Mohd Razali, Muhammad Adib Samsudin	
Pengurusan Pembangunan Portfolio Aset Wakaf: Keterdedahan Risiko dan Pengurusannya	26-36
<i>The Management of Waqf Asset Portfolio Management: Exposure of Risks and Its Management</i>	
Wan Mohd Al Faizee Wan Ab Rahaman, Salmy Edawati Yaacob, Mohamad Sabri Harun	

Journal of Contemporary Islamic Law

(2020)Vol. 5(1)

Editor-In-Chief

Dr. Nik Abd. Rahim Nik Abdul Ghani

Co-Editor

Assoc. Prof. Dr. Salmy Edawati Yaacob

Secretary

Dr. Nurul Ilyana Muhd Adnan

Senior Editor

Prof. Dr. Abdul Basir Mohamad
Prof. Dr. Mohd Nasran Mohamad
Assoc. Prof. Dr. Shofian Ahmad
Assoc. Prof. Dr. Zaini Nasohah
Assoc. Prof. Dr. Zuliza Mohd Kusrin
Assoc. Prof. Dr. Mohd Al Adib Samuri

Chief Managing Editor

Dr. Mat Noor Mat Zain

Arabic Copy Editor

Anwar Fakhri Omar

Bahasa Copy Editor

Dr. Mohd Zamro Muda
Md. Yazid Ahmad

Editor

Dr. Mohammad Zaini Yahaya
Dr. Azlin Alisa Ahmad
Dr. Mohd Hafiz Safiai

Published by:

Research Centre for Sharia,
Faculty of Islamic Studies,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 Bangi, Selangor, Malaysia.

Suggested citation style:

Author, (2020), Title, Journal of Contemporary
Islamic Law, 5(1), pages, <http://www.ukm.my/jcil>

eISSN 0127-788X

Copyrights:

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivative Works
3.0 Unported License
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>).
You can download an electronic version online. You
are free to copy, distribute and transmit the work
under the following conditions: Attribution – you
must attribute the work in the manner specified by
the author or licensor (but not in any way that
suggests that they endorse you or your use of the
work); Noncommercial – you may not use this work
for commercial purposes; No Derivate Works – you
may not alter, transform, or build upon this work.